

Ysgolion arbennig dan glo

A ddylai pob disgybl sydd â Chynllun Datblygu Unigol (CDU) mewn ysgol arbennig ddod i'r ysgol?

Na, ni fydd pob disgybl yn gallu dod i mewn. Nid oes dull 'un ateb sy'n addas i bawb' ar gyfer ysgolion arbennig ond mae'n bwysig lleihau trosglwyddo cymunedol felly mae'n rhaid lleihau nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion arbennig, fel gydag ysgolion prif ffrwd.

Mae'r NEU yn credu y bydd angen i benaethiaid mewn ysgolion arbennig weithio gyda theuluoedd i sefydlu pa fyfyrwyr all fod yn ddiogel gartref. Mae'n bwysig cael y niferoedd sy'n dod i ysgolion arbennig mor isel â phosibl yn ystod y cyfyngiadau symud. Mewn llawer o ysgolion arbennig yn ystod y cyfyngiadau symud diwethaf, trefnwyd rotâu i ddisgyblion sy'n dod i'r ysgol er mwyn gwrthbwysu'r pwysau iechyd meddwl o fod gartref a chaniatáu i fyfyrwyr gael mynediad at therapïau.

Mae'r NEU yn cynghori ysgolion arbennig i ddefnyddio rotâu a darpariaeth rhan-amser, yn yr ysgol yn ystod y cyfyngiadau symud i gadw nifer y myfyrwyr yn yr ysgol yn is ac i gynni cymorth wyneb yn wyneb ychwanegol ac amserol i fyfyrwyr a theuluoedd sydd ei angen fwyaf.

A yw pob myfyriwr mewn ysgol arbennig sydd â CDU yn cael ei gyfrif yn 'agored i niwed'?

Mae'r NEU yn cynghori nad oes angen addysgu pob disgybl sydd â CDU yn yr ysgol, o ystyried yr angen dybryd i dorri'r broses o drosglwyddo Covid-19. Er gwaethaf cyngor Llywodraeth Cymru, sy'n diffinio pob myfyriwr ag Anghenion Dysgu Ychwanegol fel un sy'n agored i niwed, rydym yn cynghori na fydd yn bosibl i bob disgybl ag ADY fynychu ei ysgol arbennig. Lle mae gan yr ysgol arbennig gysylltiadau ag athrawon cyflenwi rheolaidd neu'n gallu recriwtio athrawon cyflenwi gyda'r sgiliau arbenigol perthnasol, rydym yn cynghori bod ysgolion arbennig yn defnyddio athrawon cyflenwi i gynyddu niferoedd athrawon a lleihau cymarebau a maint dosbarthiadau.

Mae'r NEU yn cynghori y dylai ysgolion arbennig ddiweddarau asesiadau risg myfyrwyr unigol mewn trafodaeth â staff yr ystafell ddosbarth a'r teulu i benderfynu a ddylai myfyriwr ddod i'r ysgol ond bod angen lleihau nifer y myfyrwyr sy'n mynychu ar draws yr ysgol.

Bydd myfyrwyr sy'n agored i niwed yn cwmpasu myfyrwyr sy'n agored i niwed yn feddygol a'r rhai sy'n agored i niwed yn gymdeithasol neu sy'n cael eu hadnabod fel plant mewn angen, gyda gweithiwr cymdeithasol yn ymwneud â'r teulu. Dylai disgyblion sydd mewn mwy o berygl meddygol o ddal a bod yn sâl o Covid-19 fod gartref yn cael mynediad at ddysgu o bell. Dylai disgyblion lle bydd teuluoedd yn ei chael hi'n anodd iawn ymdopi â'r myfyriwr gartref gael blaenoriaeth i fynychu, lle bo hynny'n bosibl, neu lle mae pryderon sylweddol am iechyd meddwl neu les y myfyriwr; neu bryderon diogelu. Mae hon yn weithred

gydbwyso a dylai'r pennaeth weithio'n agos gyda staff yr ysgol i sefydlu niferoedd priodol o fyfyrwyr, gyda lefelau staffio diogel a phriodol.

Mae'r NEU yn cynghori ysgolion arbennig i ddefnyddio rotâu a darpariaeth rhan-amser, yn yr ysgol yn ystod y cyfyngiadau symud i gadw nifer y myfyrwyr yn yr ysgol yn is ac i gynnig cymorth wyneb yn wyneb ychwanegol ac amserol i fyfyrwyr a theuluoedd sydd ei angen fwyaf.

Sut y dylai ysgolion arbennig fynd ati i flaenoriaethu pwy ddylai fynychu?

Dylai ysgolion arbennig fod ar agor i blant gweithwyr hanfodol yn unig (lle nad yw'r naill riant na'r llall yn gallu gweithio gartref), y rhai sydd mewn perygl o ran ddiogelu a disgyblion y mae'r ysgol, ar ôl asesiad risg unigol, yn barnu ei bod yn fwy buddiol iddynt fod yn yr ysgol am o leiaf beth o'r amser. Byddai hyn yn cynnwys asesu ystyriaethau iechyd meddwl, yr angen am fynediad at therapïau, ac anghenion unigol y myfyriwr, er enghraifft, os yw'r myfyriwr yn byw mewn amgylchedd heb fawr o le a lle mae symud yn rheolaidd yn hanfodol i'r plentyn neu'r person ifanc.

Mae'n bwysig cadw niferoedd myfyrwyr yn yr ysgol mor isel â phosibl er mwyn lleihau trosglwyddo Covid-19.

Lle mae gan yr ysgol arbennig gysylltiadau ag athrawon cyflenwi rheolaidd neu'n gallu recriwtio athrawon cyflenwi gyda'r sgiliau arbenigol perthnasol, rydym yn cynghori bod ysgolion arbennig yn defnyddio athrawon cyflenwi i gynyddu nifer yr athrawon a lleihau cymarebau a maint dosbarthiadau.

Mae'r NEU yn cynghori ysgolion arbennig i ddefnyddio rotâu a darpariaeth rhan-amser, yn yr ysgol yn ystod y cyfyngiadau symud i gadw nifer y myfyrwyr yn yr ysgol yn is ac i gynnig cymorth wyneb yn wyneb ychwanegol ac amserol i fyfyrwyr a theuluoedd sydd ei angen fwyaf.

Beth am staff?

Dim ond y staff ysgol arbennig sydd eu hangen i gefnogi disgyblion yn yr ysgol ddylai fod ar y safle a dylai pob un arall weithio gartref. Yn ystod y cyfyngiadau symud diwethaf, roedd llawer o ysgolion arbennig yn gweithredu rotâu ar gyfer myfyrwyr a staff a dylid defnyddio hyn eto y tro hwn.

Dylai staff sy'n agored iawn i niwed yn glinigol (CEV) mewn ysgol arbennig gael yr un amddiffyniadau â'r rhai mewn ysgolion eraill a chael eu galluogi i weithio gartref. Dylai'r holl staff sy'n gweithio mewn ysgolion arbennig ofyn am asesiad risg wedi'i ddiweddarau ar gyfer tymor y gwanwyn 2021. Mae'r rhain yn safonau gofynnol ar gyfer cadw pawb yn ddiogel a sicrhau amodau gwaith rhesymol.

Os nad ydych yn teimlo'n ddiogel yn eich gweithle dylech drafod eich pryderon gyda swyddog lleol a all eich cynghori ar y camau nesaf.

UCD dan glo

A ddylai pob myfyriwr mewn uned cyfeirio disgyblion ddod i'r ysgol?

Er bod y rhan fwyaf o fyfyrwyr mewn UCD a darpariaeth amgen wedi'u diffinio fel rhai 'agored i niwed' yng nghyngor Llywodraeth Cymru ym mis Ionawr 2021, mae'r NEU yn credu bod angen i ysgolion weithio gyda theuluoedd i weld a oes angen i fyfyrwyr fod yn yr ysgol drwy'r wythnos, a allai rhai fod yn bresennol gan ddefnyddio rota neu system rhan-amser neu gallai rhai ddysgu oddi cartref.

Nid oes dull 'un ateb sy'n addas i bawb' ar gyfer darpariaeth amgen ac mae'r NEU yn cydnabod anghenion cymhleth y myfyrwyr hyn. Fodd bynnag, mae'n bwysig lleihau trosglwyddo cymunedol a diogelu iechyd staff a myfyrwyr ac felly mae'r NEU yn cynghori bod yn rhaid lleihau'r niferoedd sy'n mynychu UCDAu, fel gydag ysgolion prif ffrwd.

Mae'r NEU yn cynghori y dylai UCDAu ddiweddarau asesiadau risg myfyrwyr unigol mewn trafodaethau â staff a rhieni/gofalwyr i benderfynu a ddylai myfyriwr ddod i'r ysgol. Rydym yn cynghori bod angen lleihau'r niferoedd sy'n mynychu yn gyffredinol ar draws yr ysgol, gan ddefnyddio rotâu a darpariaeth rhan-amser.

Mae ein pennaeth yn dweud bod cyngor Llywodraeth Cymru yn dweud bod pob disgybl mewn UCDAu yn agored i niwed?

Dylai myfyrwyr sydd mewn mwy o berygl meddygol o ddal a bod yn sâl o Covid-19 fod gartref, gan fanteisio ar ddysgu o bell, gyda chymorth bugeiliol yn cael ei roi ar waith. Hyd yn oed os oes gan bob myfyriwr CDU, a/neu os yw'n agored i niwed, mae'r NEU yn cynghori na all pob un ohonynt fynychu fel arfer.

Dylai myfyrwyr lle bydd rhieni/gofalwyr yn ei chael hi'n anodd iawn ymdopi gael blaenoriaeth neu lle mae pryderon sylweddol am iechyd meddwl neu les y myfyriwr; neu bryderon diogelu. Rydym yn cydnabod bod hon yn weithred gydbwyso anodd iawn a dylai'r pennaeth weithio'n agos gyda staff i sefydlu niferoedd diogel o fyfyrwyr, gyda lefelau staffio priodol. Mae'r NEU yn credu na ddylid peryglu eich hawl i weithio mewn amgylchedd gwaith diogel.

Credwn fod angen i benaethiaid ddehongli cyngor Llywodraeth Cymru ym mis Ionawr yng ngoleuni eu rhwymedigaethau iechyd a diogelwch. Rydym yn cydnabod yn llawn y cymhlethdod o ran dod ag athrawon cyflenwi â chymwysterau priodol i greu grwpiau llai. Fodd bynnag, os oes gan Uned Cyfeirio Disgyblion neu leoliad darpariaeth amgen gysylltiadau ag athrawon cyflenwi rheolaidd neu os gallant recriwtio athrawon cyflenwi sydd â'r sgiliau arbenigol perthnasol, rydym yn cynghori y dylai penaeithiaid gyflogi staff ychwanegol i gynyddu niferoedd athrawon a lleihau cymarebau a maint dosbarthiadau.

Mae'r NEU yn cynghori UCDAu a lleoliadau darpariaeth amgen i ddefnyddio rotâu a darpariaeth rhan-amser yn yr ysgol, lle bo hynny'n bosibl, i leihau nifer y myfyrwyr yn yr ysgol ac i gynnig elfennau o gymorth wyneb yn wyneb a seibiant i rieni/gofalwyr sydd ei angen fwyaf.

Nid wyf yn teimlo'n ddiogel yn fy UCD gan fod cynifer o fyfyrwyr yn dal i fynychu tymor y gwanwyn hwn. Beth yw fy opsiynau?

Dim ond y staff sydd eu hangen i gefnogi'r myfyrwyr yn yr ysgol ddylai fod ar y safle, a dylid galluogi pawb arall i weithio gartref.

Dylai staff sy'n agored iawn i niwed yn glinigol (CEV) neu 28 wythnos yn feichiog neu'n fwy

mewn UCD gael yr un amddiffyniadau â'r rhai mewn ysgolion eraill a chael eu galluogi i weithio gartref. Dylai'r holl staff sy'n gweithio mewn UCDAu ofyn am asesiad risg wedi'i ddiweddarau ar gyfer tymor y gwanwyn 2021. Dyma ddolen i'n crynodeb o fesurau <https://neu.org.uk/advice/coronavirus-dos-and-donts>

Os credwch nad yw pethau'n ddiogel yn eich lleoliad, cysylltwch â'ch cynrychiolydd NEU, cynnal cyfarfod rhithwir i drafod eich pryderon a cyflwyno sylwadau i'ch pennaeth. Os nad oes gennych gynrychiolydd ysgol, cysylltwch â'r NEU yn lleol i gael cymorth a chyngor.

Cwestiynau Cyffredin

A allaf wisgo masg/gorchudd wyneb yn yr ysgol pan fyddaf yn gweithio'n agos gyda phlentyn ADY?

Safbwynt yr NEU (yn unol â chyngor yr HSE) yw y dylid caniatáu i unrhyw aelod o staff wisgo masg neu orchudd wyneb os ydynt yn dymuno gwneud hynny. Yn yr achos hwn, gall hyn fod oherwydd pryderon am weithio'n agosach na'r ymbellhau diogel a argymhellir gyda phlentyn yn cefnogi ei ddysgu oherwydd anghenion addysgol arbennig neu anabled.

Defnyddiwch y cwestiynau yn y rhestr wirio undeb ar y cyd ac atodiad rhestr wirio'r ysgol arbennig i drafod gydag arweinwyr eich ysgol y ffordd fwyaf diogel o weithio gyda disgyblion ADY.

Yn fwy cyffredinol, mae cyngor diweddaraf Llywodraeth Cymru yn nodi, mewn ystafelloedd dosbarth lle mae grwpiau cyswllt yn bodoli a bod mesurau rheoli eraill ar waith, fod yn rhaid cydbwysu'r budd ymylol y gellir ei gael drwy ddefnyddio gorchuddion wyneb gyda'r effaith negyddol debygol ar y profiad dysgu, gan gynnwys clyw a chyfathrebu cymdeithasol. Felly, nid argymhellir defnyddio gorchuddion wyneb yn yr ystafell dodosbarth. Mewn ysgolion uwchradd, dylai oedolion a disgyblion ym mhob ardal y tu allan i'r ystafell dodosbarth wisgo gorchuddion wyneb. Dylai gorchuddion wyneb hefyd gael eu gwisgo gan ddisgyblion ym mlwyddyn 7 ac uwch ar gludiant penodedig i'r ysgol.

Mae angen gofal personol ar rai o'n disgyblion (newid ac ati). Beth all staff ei wneud i gadw'n ddiogel wrth wneud hyn?

Pryd bynnag y darperir gofal personol personol personol agos, rhaid i'r staff wisgo menig a ffedogau; dylid ystyried hyn yn flaenoriaeth ar gyfer offer diogelu personol. Dylid ystyried a yw staff yn gwisgo masgiau wyneb ar gyfer ymgymryd â gofal personol mewn asesiad risg unigol a thrafodaeth gyda'r tîm staff. Mae rhai ysgolion arbennig, sy'n sgrinio disgyblion drwy gymryd eu tymheredd wrth gyrraedd, yn ystyried, ar y cyd â nyrsys ysgol, fod gwisgo mygydau yn ddiangen. Fodd bynnag, gall cyngor gan weithwyr meddygol proffesiynol yn eich ysgol fod yn wahanol. Mae'n bwysig bod hyn yn cael ei drafod gyda staff sy'n darparu gofal personol fel bod yr holl staff yn parhau'n ddiogel.

Dylid nodi bod Llywodraeth Cymru wedi cadarnhau, os ydych yn darparu gofal personol a gofal personol i ddisgyblion ag anghenion cymhleth, y byddwch yn cael eich cynnwys fel rhan o'r rhestr flaenoriaethau gyda gweithwyr gofal cymdeithasol wrth gyflwyno'r brechlyn.

Mae'r rhan fwyaf o'r plant yn ein hysgol yn defnyddio cludiant penodedig i'r ysgol. Sut gallwn ni wneud yn siŵr eu bod nhw'n ddiogel?

Dylai awdurdodau lleol ac ysgolion fod yn gweithio gyda'i gilydd i wneud trefniadau ar gyfer defnyddio cludiant penodedig i'r ysgol yn ddiogel gan gynnwys cynnal asesiadau risg ar gyfer gwahanol ddisgyblion a theithiau yn ogystal ag ar gyfer gyrwyr a hebryngwyr. Dylid trafod protocolau ar gyfer ymbellhau cymdeithasol a defnydd cytûn o orchuddion wyneb yn ogystal â threfniadau glanhau ar gyfer cerbydau.

Mae rhestr wirio ar y cyd ar gyfer ysgolion yn cynnwys cwestiynau i'w gofyn am ddiogelwch ar gludiant penodedig i'r ysgol.

Rwy'n seicolegydd addysg. Sut y gallaf fi ac eraill, megis athrawon arbenigol, gadw'n ddiogel pan fyddwn yn symud rhwng ysgolion?

Mae cyngor Llywodraeth Cymru yn nodi y gall staff peripatetig ac athrawon arbenigol symud rhwng ysgolion. Mae'r NEU yn argymhell eich bod yn gofyn am gael gweld y rhagofalon diogelwch sydd gan bob ysgol cyn mynychu. Lle y bo'n bosibl, efallai y gallwch barhau â rhywfaint o waith gan ddefnyddio ffynonellau anghysbell, yn enwedig lle mae plant sy'n agored i niwed yn feddygol yn parhau i ddysgu gartref.